Kirsi Juuti, rehtori
Helsingin kaupunki,
Kannelmäen peruskoulu
22.10.2025

VNS /2025 Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Kiitän mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta sisäiseen turvallisuuteen VNS 6/2925 vp sivistysvaliokunnan toimialan näkökulmasta (nuorisoa koskien). Kannelmäen peruskoulu on oppilasmäärältään Helsingin kaupungin suurin yhtenäinen peruskoulu. Koulumme sijaitsee muuttovoittoisella kaupunkiuudistusalueella, jossa korostuu monialainen verkostoyhteistyö alueen viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Selonteon luku 2 antaa varsin kattavan kuvan tämän hetken toimintaympäristöstä ja ilmiöistä, jotka vaikuttavat myös perusopetukseen. Moniin luvussa mainittuihin ilmiöihin kohdistuu valtakunnallisesti ja paikallisesti ennalta estäviä toimia ja kehittämistyötä. Erityisesti muuttovoittoisilla kaupunkialueilla asuinalueiden sisäinen löyhyys, hajanaiset naapurustot ja aikuisyhteisön ristiriidat ml. ääriasenteet ja jyrkät vastakkainasettelut heijastuvat lasten ja nuorten elämään. Alueiden yhteisöllisyyden ja asukkaiden turvallisuuden tunteen vahvistaminen vaativat monialaista verkostotyötä. Alueellisten hyvinvointiverkostojen koordinoimiseen tarvitaan uudenlaisia, vaikuttavia rakenteita. Yhteisöllisyyden vahvistamiseksi tarvitaan matalan kynnyksen toimintamalleja, joista esim. dialogisilla tilaisuuksilla on Kannelmäessä saatu hyviä kokemuksia.

Lapsiperheköyhyyden vaikutukset näkyvät tällä hetkellä koulujen arjessa. Koulu- ja paikalliseen yhteisöön ml. harrastustoimintaan kiinnittyminen vaikeutuu huomattavasti, jos perhe joutuu muuttamaan useastikin kouluvuoden aikana kaupunginosasta tai kaupungista toiseen. Maksuttoman, helposti saavutettavan harrastustoiminnan lisääminen yksistään ei riitä. Säännölliseen harrastustoimintaan kiinnittyäkseen moni nuori tarvitsee rinnalleen tukihenkilön.

Kotoutuminen on mainittu selonteossa s. 15, mutta jää valitettavan pieneen rooliin. Rikokset kasaantuvat pienelle joukolle nuoria, joista merkittävä osa vaikuttaa olevan maahanmuuttajataustaisia. Heidän huoltajiensa tukeen ja perheiden kotoutumiseen on kiinnitettävä huomiota. Helsingissä esimerkiksi ”Tervetuloa perheet” – toimintamallilla on ollut vaikuttavuutta. Erityistä huomiota tulee kiinnittää perusopetuksen päättövaiheessa maahan muuttaneiden nuorten ja heidän perheidensä tehostettuun palveluohjaukseen. Osalla nuorista on vain vähän koulunkäyntitaustaa ennen Suomeen muuttoa. Erikoissairaanhoidon ja perhesosiaalityön saatavuus ajoissa osana varhaista tukea on keskeisessä roolissa. Kotoutumista tukevassa työssä viranomaisten ohella järjestöillä on merkittävä rooli, mitä tulee jatkossakin tukea.

Nuoret, joilla on kouluun ja harrastuksiin kiinnittymisen haasteita, tarvitsevat tehostettua ohjausta toisen asteen opintoihin. Tähän on kehitetty malleja, mm. työelämäpainotteinen perusopetus. Lisäksi kehittämällä esimerkiksi erilaisia mentori-kisällimalleja, voidaan perusopetuksen opinto-ohjauksen rinnalla tukea nuorta yksilöllisesti ja selkiyttää hänen urapolkuaan. Toisen asteen opintoihin tulisi suunnata resursseja, joilla varmistetaan riittävä lähiopetus ja ohjauksellinen tuki koko opintojen ajan.

Samalla tulee huomioida laajempi joukko eri tavoin oirehtivia, tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria, jotka ovat ilman tukitoimia vaarassa luisua rikoksilla oireilevien nuorten ryhmiin. Vaikuttavia keinoja ovat mm. koulunuorisotyön vakinaistaminen, koulupoliisitoiminnan jatkon varmistaminen ja tavat mikrotyöllistää nuoria. Tällöin voidaan varhaisemmassa vaiheessa puuttua erityisesti alle rikosvastuullisessa iässä olevien lasten ja nuorten toimintaan.

Lasten ja nuorten rikoskierteen katkaisemiseen tarvitaan uudenlaisia vaikuttavia ja riittävän syviä toimenpiteitä, jotka ovat pysyvissä rakenteissa. Lyhytkestoisella hanketyöllä harvoin saavutetaan pysyvää muutosta. Ennen kaikkea tulisi hakea pitkällä tähtäimellä ratkaisua ilmiöiden taustalla vaikuttaviin juurisyihin.

Selonteossa sivulla 11 mainitaan, että yhteiskunnan kasvanut vastakkainasettelu eri väestöryhmien välillä on lisännyt myös aatteellista väkivaltaa käyttävien radikaalien ryhmien suosiota. Vihapuhe ja rasismi ilmiöinä aiheuttavat turvattomuutta ja pelkoa**.** Tällä hetkellä kouluissa on liian vähän tilaa ja aikaa eettiselle kasvatukselle, mitä kautta lapset ja nuoret saisivat työkaluja keskustella erilaisista maailmankatsomuksista. Yksi mahdollisuus tähän suuntaan voisi olla osittain yhteinen katsomusaine.

Kouluissa tapahtuvan kiusaamisen ennalta estämiseen ja selvittämiseen on kehitetty ja saatavilla työkaluja, jotka ovat laajalti käytössä, mm. sovittelu (vertaissovittelu ja aikuisjohtoinen restoratiivinen sovittelu). Alle rikosvastuullisessa iässä olevien lasten ja nuorten rikoksista tehtyjen rikosilmoitusten ohjaaminen nopealla aikataululla sovitteluun on tuottanut pilotoinneissa tulosta. Koulupäivän aikana tapahtuvaan kiusaamiseen ja väkivaltaan liittyvät usein vapaa-ajan tapahtumat, joiden selvittäminen vaatii moniammatillista yhteistyötä.

Kouluissa ja oppilaitoksissa turvallisuuden tunnetta ylläpitävien toimien laajuus ja struktuurit vaihtelevat. Kiusaamista ennalta ehkäisevä työ on olennainen osa oppilaitosturvallisuutta. Oppilaitosturvallisuuden kehittämiseen tulisikin kiinnittää huomiota valtakunnallisesti. Oppilaitosten fyysiseen turvallisuuteen on perinteisesti kiinnitetty huomiota; sosiaalinen ja psyykkinen turvallisuus ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Oppilaitosturvallisuuden kehittämisen työkaluna voisi olla yhtenäinen valtakunnallinen kriteeristö, jolla opetuksen järjestäjät yhdessä koulujen ja oppilaitosten kanssa voisivat arvioida ja seurata omaa turvallisuuden tasoaan ja kehittää sitä edelleen.

Lisätiedot: Kirsi Juuti, puh. (09) 3107 2028, kirsi.juuti@hel.fi